

Maastrichtsche Kiekjes.

Indien er in het Maastrichtsche vereenigingswezen ooit een hopeloos-moeilijke taak aanvaard en in stilte — daarom niet in 't geheim — tot een verrassend einde gebracht werd, is dit het geval geweest bij de oprichting van de R. K. Glasbewerkersvereniging Recht en Orde.

— De gelukkige en krachtige werking aanschouwend van het R. K. Aardewerkersgilde God en Ons Recht, gesticht den 24 Nov. 1895, besloten de Maastrichtsche autoriteiten in het voorjaar 1896 tot de oprichting van meerdere zulke gilden. O. a. order werd gegeven tot het in 't leven roepen van een R. K. Gilde voor glasbewerkers. Met de uitvoering van die order werden belast eenige heeren geestelijken.

Dat was een hopeloos-moeilijke taak! Stel u voor, lezer, alle glasblazers, uitgenomen twee of drie, waren in dien tijd leden van de socialistische vereeniging De Verbroedering, haast alle glasslijpers waren leden van de socialistische De Vergelding, terwijl de overige glasbewerkers als: ovenwerkers, inpakkers enz. voor een bedenkelijk deel reeds aan het lijntje liepen van de socialistische Hulp in Nood en Door Vereeniging Verbetering. Voeg hierbij, dat al deze roode arbeiders-vereenigingen echte tirannen waren, die elken glasbewerker eenvoudig tot toetreden of aanblijven dwongen, en met argus-oogen iedere poging bespieden, welke van katholieke zijde gedaan werd, om tegen-vereenigingen op te richten. Herinner u, hoe in die dagen het bekennen van katholieke kleur op vereenigingsgebied voor den werkmán gelijk stond met verguizing op de fabriek, verguizing op de straat, verguizing overal, en vaak meer dan verguizing, en gij krijgt een flauw begrip van de haast onoverkomelijke moeilijkheden, die hier moesten overwonnen worden.

In diepe stilte — redenen genoeg hiervoor staan boven — in diepe stilte, tegen hoop op hoop, ondernamen de heeren stichters van Recht en Orde hun werk. Betrekkelijk weinigen wisten het. Ik zelf, in weerwil van mijn gewoonte van belangstellend en scherp toezien op Maastrichtsche arbeidersgebied, behoorde niet tot deze weinigen. De eerste, die mij vertellen kwam, dat we eindelijk, eindelijk een R. K. Glasbewerkersvereniging hadden, was... De Volkstribuun van 18 Juli 1896. Maar ook De Volkstribuun kon toen nog niet eens den naam dezer vereeniging noemen. Wat was ik, Kiekjesman, dan ook verbaasd en gelukkig, toen het voormalige Dagblad van Maastricht in Nov. van hetzelfde jaar de blijde tijding bracht, dat de R. K. Glasbewerkersvereniging Recht en Orde het feest harer patrones St. Catharina gevierd had in de zaal der R. K. Militairenvereniging, bereids meer dan honderd leden telde, en goed op weg was, om aan de ondragelijke dwingelandij van De Verbroedering en konsorten een einde te maken.

Indien er eene katholieke arbeidersvereniging te Maastricht in die hachelijke dagen succes beleefd heeft, is het onze R. K. Glasbewerkersvereniging geweest. Oppericht den 6 April 1896 op de bovenzaal der St. Servatius-societeit, en in den beginne slechts een twintigtal leden tellende, deed Recht en Orde reeds in de zomermaanden de bovengenoemde roode

Hulp in Nood en Door Vereeniging Verbetering tuimelen. In November 1896 eindigde de staking der glasslijpers en verdween De Vergelding van het tooneel. In het voorjaar 1897 spatte De Verbroedering uiteen.

Waarom dat verrassend succes te wijten? Op de eerste plaats aan de roode heeren zelf. Strenge heeren regeeren niet lang. De socialistische leiders hadden onze, Goddank, nog vele goedgezinde arbeiders gegriefd door cyniek optreden tegenover de kerkelijke en wereldlijke machten, zij hadden gemeend, het best met geweld in elken vorm de alleenheerschappij in de glasbewerkerwereld te kunnen bewaren. De terugslag kon niet uitblijven. Toen Recht en Orde zich in stilte had opgebouwd, en mede begon te tellen op de fabriek en in de samenleving, toen de brave werklieden op de glasfabriek wisten, dat er

reeds betrekkelijk velen waren, die over het drijven der roode bazen dachten evenals hij, toen ze wisten, dat reeds een honderdtal kameraden onder katholiek vaandel geschaard stonden, toen stroomden de goedgezinde glasbewerkers, het rood getiranniseer moede, toe naar Recht en Orde. En nauwelijks een jaar oud telde Recht en Orde 250 leden!

Op de tweede plaats schrijf ik het succes van Recht en Orde toe aan het feit, dat het voor operatieveld slechts onze enkele glasfabriek had en de heeren patroons dezer fabriek in de dagen der werkstakingen eens hadden gezien, wat katholieke, en wat socialistische arbeidersverenigingen zijn. Tusschen twee haakjes: die heeren zullen goed doen, met zich dit af en toe in herinnering te brengen.

Op de derde plaats: veel, veel hebben Kerk, stad en industrie te Maastricht te danken ook aan de krante bestuursleden van Recht en Orde. Die bestuurders hebben kalm en geduldig man voor man, vooral in den beginne, voor de goede zaak trachten te winnen, zij hebben kalm en geduldig de in hun sfeer oppermachtige socialistische vereenigingen stuk voor stuk

afgebroken. Dat hebben zij gedaan onder spot, hoon en laster van al wat verkeerd was, en helaas met weinig steun en onder geringe waardeering van hen, die tot dien steun en waardeering allereerst gehouden waren!

Wat heeft Recht en Orde gedaan voor de stoffelijke belangen van den glasbewerker?

Voor mij ligt een nummer van het voormalige Katholieke Volksblad. Ik lees: Recht en Orde keerde (reeds in 't jaar 1898) aan zieke leden uit meer dan 1200 gulden. Verkreeg beperking van arbeid op Zondag. Verkreeg een billijke loonsverhooging voor sommige kristalartikelen. Verkreeg twee looncommissiën, welke bij het vaststellen van elk nieuw loontarief door den patroon zouden gehoord worden. Trad herhaaldelijk op tot het beslechten van geschillen tusschen patroon, beambten en werkmán, en bezorgde aan meer glasblazers werk terug, dan er door De Verbroedering hun werk verloren hadden.

Ook op Recht en Orde pas ik toe: Hier looft het werk den meester. Hier ook is elk eeresaluut overbodig.

Dat het onze twee uitstekende zusterverenigingen God en ons Rechten Recht en Orde steeds welga! Zij zijn het, die aan de droeve toestanden van 1895 een einde hebben gemaakt. Zolang zij bestaan, is het socialisme te Maastricht machteloos. Maar als zij verdwijnen, keeren ook de vroegere toestanden weer terug.

Caveant consules.

En nu deze weldadige herinneringen uit het verleden even daargelaten en een kiekje genomen in het heden.

Ik wandel op mijn eentje door de straten onzer goede stad. Mijn blik waart rond en ik sprokkel zoo in den geest eenig hout op dat veld, waar iedereen lezen mag; het is openbaar terrein.

't Is veelal dor hout, dat ik vind, doch ook dit doet nog dienst; het geeft warmte op het vuur en warmte is leven, is....

Ik kan niet spreken van nijpende kou; de winter zet nog steeds niet in; toch wordt er armoede geleden, en veel, och, en diepe ellende heerscht in menig gezin...

Ik zag dien jongeling, gelijk Gustaaf Doré hem zou uitteekenen, als hij ons een type-bedelaar wilde voorstellen; de havelooze bedelaar-jongeling, zoals gij hem misschien hebt gezien, als gij ooit kennis maakte met de diepe miserie der grootstedesche achterbuurten.

Het klinkt zoo tegenstrijdig bedelaar-jongeling.

Ook hij, de jongeling sprokkelde hout; hetgeen bedelaar in hem was had hij voor een poosje achterafgelaten... er was niemand, aan wien hij iets vragen kon; dan weer krapde hij vuil uit een grooten mesthoop (in Maastricht bestaan nog, evenals in de middeleeuwen, op sommige punten der stad openbare vuilnishooopen).

De jongeling, in de kracht der jaren, werkt niet; hij bedelt, hij heeft geen werk; hij logeert nu hier of daar onder eene brug, of, zoo hij er plaats kan bekomen, in het „Meuleke” in Wijck.

Ik zal het niet beschrijven, dat „Meu-

leke.” Jawel, toch even aangeven; de lezer moet er zich een denkbeeld van kunnen vormen.

In den kelder moeten we zijn; treedt binnen door een gat; vunzige kelderlucht stroomt u tegen; er is precies licht genoeg om te kunnen zien een tiental voorwerpen, welke daar liggen op den naakten grond tusschen, op en in het dierlijk vuil.

Dat tiental voorwerpen zijn een tiental... menschen; het vocht drupt van het verwulfsel naar beneden; de warmte, die er heerscht, is die, welke ons tiental uitstraalt; de lucht stinkt, de... maar genoeg, wij hebben even een blik geslagen in een menschelijke woning.

Ik zal hier niet generaliseeren, doch zonder vrees van tegenspraak kan ik neer-

schrijven, dat dergelijke toestanden hier lang geen zeldzaamheid zijn.

En dan durft men toch te zeggen, dat het zoo erg niet is met onzen woningnood en dat de werkeloosheid ook al lang niet is, wat er van gemaakt wordt.

Treedt binnen in het „Meuleke”; ondervraag de kelderbewoners en behandelt dan de vragentabel, uitgaande van den minister van B. Z. Ik ben er zeker van, dat die vragentabel dan niet als nutteloos en doelloos oningevuld zal worden teruggestuurd, gelijk dit nu van zekere zijde gebeurde.

Gelukkig is er iets gedaan geworden. Ik herinner aan het belangrijke rapport, dat de heer Schaepkens indertijd uitbracht in den Gemeenteraad en waarop is gevolgd het bouwen van eenige dozijnen arbeiderswoningen, welke nog steeds eene aanleiding zijn tot veel krakeel, iets, wat mij tamelijk onverschillig zou zijn, indien het niet tot gevolg had gehad, dat degenen, die het deden en het nog dienden te doen, het niet meer doen.

Zoo komt het, dat die „eenige dozijnen”

niet lang eenige honderden zijn geworden.

Doch ook hier glimt een vonkje van hoop.

De R. K. Volksbond is, naar ik geloof, bezig met eene „Spaarbouwwereeniging”, eene onderneming, die in goede handen schijnt te zijn. Komt nog de woningwet, langzaam maar zeker, en wij gaan toch vooruit, al hinken we af en toe wel eens.

Daar ligt nog een aardig takkeboschje. Maar neen, ik heb genoeg voor vandaag en het ligt op particulieren eigendom. Wellicht wordt het wel een dezer dagen over het hek geworpen en, Kiekjesman, je mag daar wel naar binnen kijken, maar niet naar binnen gaan.

Ook een „vrijmaking”

Met instemming lezen we in het Huisgezin:

Met bijzondere voldoening hebben we de benoeming van den heer J. W. Schülinck, hoofd der R. K. jongensschool te Doetinchem, tot schoolopziener in het arrondissement Bergen-op-Zoom vernomen.

Deze voldoening betreft ook den persoon van den heer Schülinck, een kundig en algemeen geacht man, maar meer nog het feit, dat een onderwijzer, en nog wel een bijzonder onderwijzer, tot schoolopziener is benoemd.

Tot dusver leek dit eerebaantje — wat na de veldwachterlijke leerplicht-bemoeiingen niet enkel een eerebaantje meer is — haast uitsluitend weggelegd voor jeugdige meesters in de rechten, gepensioneerde militairen en moderne dominees.

Of deze heeren van lager onderwijs verstand hadden, werd niet gevraagd; ze konden het er wel bij waarnemen.

Schoolmannen werden van het schoolopzienerschap zoo goed als stelselmatig uitgesloten. En bijzonder-onderwijsmannen kon men nu heelemaal niet gebruiken.

Deze minister van Binnenlandsche Zaken blijkt met de traditie te willen breken, en dat juichen wij toe.

De schoolopzienersstaf moet voor den lageren onderwijzer niet onbereikbaar zijn, en ook de bijzondere onderwijzers moeten daarvoor in aanmerking kunnen komen.

Zoo werkt de minister aan de „vrijmaking” van het onderwijs van advocaten, majoors en dominees!